

ድሕነት

ኦርቶዶክሳዊ ኣረኣኢያ

ዲን. ዑቕባ ዘመደ

መበል 14 ጉባኤ ምእመናን ኤርትራዊት ቤተክርስቲያን ተዋህዶ

ሃገረ ስብከት ሰሜን ኣሜርካ

ኣትላንታ ጀርጅያ

ቀዳም 4 ነሐሴ 2012 ዓ.ም

ድህነት

ንከትድህን ዘድሊ ረጅሒ ነገር

ንኦርቶዶክሳውያን ዘገድስ ትምህርቲ/ነገር

❖ ቅዳሴ/ጥምቀት ንዝኣመኑ/ጸሎት ሃይማኖት

ኣድላዩ ግና ግድነት ዘይኮነ

❖ መጀመርያ ዝተጻሕፈ ወንጌል/ክንደይ እዋን ቅዳሴ ትሰርዕ

ብዙሕ ኣገዳስነት ዘይብሉ

❖ ዕለተ ልደት/መሳርሒ መዝሙር

ግምታዊ (ኣብ ግምት ዝተሰረተ)

❖ ኣዳም ንኸንደይ ግዜ ኣብ ነነት ተቐሚጡ

ምንዳይ ኣገዳስነት ዘድሕን ጎይታ

ብምኽንያት ዓመጽ ኣዳም መገድና ምስ ሰሓትና [ካብቲ ቅኑዕ መገዲ ምስ ወጸእና]፣ ካብ ገነት ናብ ሞት ኢና ኣምራሕና። "መሬት ኢኻ እሞ፡ ናብ መሬት ድማ ትምለስ" (ዘፍ 3:19) ዝብል ሓረግ ድማ ሸዑ ንመጀመርታ ጊዜ ሰማዕናዮ" ይብል ግብጻዊ ቅዱስ ኣትናቴዎስ።

ከምታ ፍሬኖ ተበላሽይዎ መንገዳ ዝሰሓተት መኪና እሞ ናብ ጥፍኣት እተምርሕ ኮንና

ምንዳይ ኣገዳስነት ዘድሕን ኅይታ

- ❖ ወዲ-ሰብ ምስ እግዚአብሔር ዘተዓርቆን ኣብ ልዕሊኡ ምሕረት-ኣምላኽ ክእውጅ (ክዉን ኸገብር) ዝኸእል መድሓኒ ናይ ግድን ኣድለዮ። እቲ ብሰንኺ ዓመጽ-ኣዳም ዝኣተወ “ሞት...ካብ ኣዳም ጀሚሩ ኸሳዕ ሙሴ ኣብቶም ማዕረ እቲ ኣበሳ ኣዳም ሓጢአት ዘይገበሩዎን [ሰለ] ዝሰልጠነ...” (ሮሜ 5፡14)።
- ❖ ሓጢአት እቶም ኣብ ብሉይ ኪዳን ዝነበሩ ቀዳሞት ሰባት ክሳብ ሰቓላት ክርስቶስ ዝፍጸም ተዓቕኒ እዩ ነይሩ። ሞት ኣብ ልዕሊ ኩሎም እዩ ዝገዝእ ነይሩ። ሓጢአቶም ኣይተደምሰሰን፤ ኣርሒቆሎም ጥራይ እዩ ነይሩ (2 ሳሚ 12:13) ምኽንያቱ ብዘይ ምፍሳስ ደም ክርስቶስ ሕድገት ሓጢአትን ይቕሬታን የለን (እብ 9:22)።

ፍጥረት ወዲ-ሰብ

ሰብ፣ አካል + መንፈስ + ነፍሲ እኳ እንተለዎ ግና

ሓደ ምሉእ ሰብ እዩ።

አካል፣ ነፍሲ፣ ህዋሳቱ፣

ልቡ፣

አእምሮ/አተሐሳስብኡን

ስምዒቱን ኩሉ አይፈላለን

እዩ።

እዚአቶም ኩሎም

ብሕብረት ብስም እታ አብ

ውሽጢ ሰብ እትርከብ

መንግስቲ አምላኽ እናሰርሑ

ዝነብሩ መሓውራት-ጽድቂ

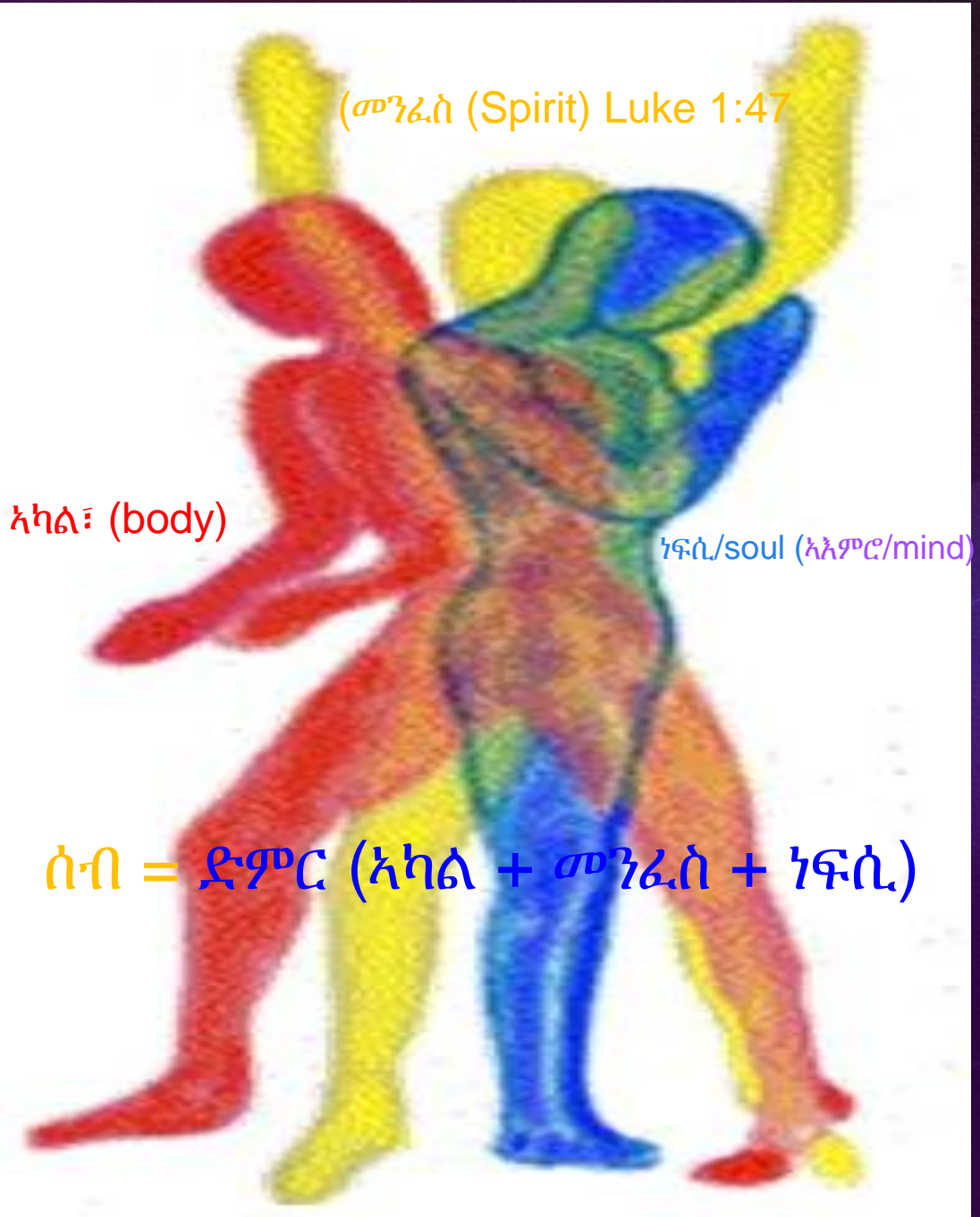
እዮም (ግብ 9: 15)።

(መንፈስ (Spirit) Luke 1:47

አካል፣ (body)

ነፍሲ/soul (አእምሮ/mind)

ሰብ = ድምር (አካል + መንፈስ + ነፍሲ)

አካል :- እቲ ንውሸጣዊ ነገራትና ሸፊኑ ሒዝዎ ዘሎ ነገር እዩ። ህይወት ንዘለዎም ነገራት ኩሎም ደጋዊ መልክዖም፣ ጥዕናኦም፣ ደመ-ትርኢቶም ዝውክል እዩ። ኣብነታት ኣካልና፡ ርእሲ፣ ክሳድ፣ ኣእዳውን ካልኣትን ።

ህዋሳት ሰብ (ምርኣይ፡ ምስማዕ፡ ምድህሳስ፡ ምሽታት፡ ምጥዓም)

መንፈስ:- ስምዒት፣ ተዘክሮ፣ ፍቓድ፣ ፍቕሪ፣ ፍርሂ ወዘተ ካብኡ ይበቁል። ልቦና ወይ ኣተሓሳስባ ንኣእምሮ ወኪሉ ኣብ ብዙሕ ነገራት ይጥቀስ እዩ (ያእ 1.7-8)። ንልቢ ወዲ ሰብ እቲ ዋንኡ ወይ እቲ ዝፈጠሮ ኣምላኽ እንተዘይኮይኑ ካልእ ዝፈልጦ የለን (ኤር 17:9) ።

ነፍሱ:- እዚ እቲ መንፈሳዊ (መንፈስ) ክፋል ሓደ-ሰብ እዩ። ብኣርኣእያ ስነ መለኮት፡ ነፍሱ ዘለኣለማዊ (ዘይመውት) እዩ። እናሻዕ ንነፍሱ መንፈስ ወይ ህይወት ብዝብሉ ቃላት ንገልጾ ኢና። እዞም ኣብ ላዕሊ ዝተጠቐሱ ሰለስተ ነገራት እዚኣቶም ኣብ ዝፈላለይሉ እዋን ሞት ተኸሲቱ ይበሃል

ሰለስተኣም (መንፈስ + ኣካል + ነፍሱ) ሓደ ምሉእ ሰብ ይውክሉ፣ ሓደ ስራሕ፣ ሓደ ምርጫ፣ ሓደ ዓስቢ ድማ ይቕበል። ሰብ ምስ ነፍሱን ስጋኡን ዘለኣለማዊ ህይወት ወይድማ ዘለኣለማዊ ጥፍኣት ክረከብ ይኸእል። ክርስቶስ ስጋ-ሰብ ለቢሱ ክንብል ኮለና እምበኣር ነዞም ዝተገልጹ ነገራት ለቢስዎም ማለትና እዩ።

ፍጥረት ወዲ-ሰብ

አምላኽ ንሰብ ከምዘለዎ ብምልኡ እዩ ኣፍቂርዎ። ንብዘሎ ፍጥረቱ ኣካሉ፣ ነፍሱ፣
ኣእምሮኡ፣ ህዋሳቱ፣ ልቡ እተሓሳሰብኡን ሰምዒቱን ኩሉ ከይፈላለዩ ቀዲሶዎን ኣንጺህዎን።
ነዚ ሓድሽ ህይወት'ዚ ምስ ተቐበልናዮ ምስ እግዚአብሔር ሕብረት ይህልወና፣ ምስ
እግዚአብሔርን ምስ ገዛእ ርእሶናን ድማ ብሰላም ንነብር።

ተራ አእምሮ ሰብ ኣብ ምሕላው እምነቱ

ሰብ = ድምር (አካል + መንፈስ + ነፍሲ)

- ❖ ኣምላኽ ሰላም ባዕሉ ኸኣ ንኹለንትናኹም ይቐድሶ፡ በቲ ምጽኣት የሱስ ክርስቶስ ብዘሎ መንፈስኩምን ነፍስኹምን ስጋኹምን ብዘይ መንቅብ ኪርከብ ይተሓሎ (1ይ ተሰሎ 23)።
- ❖ ቃል ኣምላኽ ህያውን መስለጥን እዩ እም፡ ካብ ክልተ ዝኣፉ ሰይፊ ዚበልሕ እዩ፡ ነፍሱን፡ መንፈሱን፡ መፈላልዩን ኣካላትን [አካል] ኣንጉዕን ክሳብ ዚፈላሊ ዚሰጥም፡ ኣብ ምሕላንን ሓሳብ ልብን ከኣ ዚፈርድ እዩ (4 ዕብ 12)።

ድሕነት

- ❖ አምላኽ፣ በቲ ሓደ ወዲ ዝኣመነ ኹሉ ናይ ዘለኣለም ህይወት ምእንቲ ኪረክብ እምበር፣ ከይጠፍእሲ፣ ንወዲ በጃ ኸሳዕ ዚህብ፣ ከሳዕ ከንድዚ ንዓለም ኣፍቀራ። አምላኽ ንወዲ፣ ዓለም ብእኡ ኸትድሕን እምበር፣ ንዓለም ኪፈርዳስ ኣይለኣኹን። ብእኡ ንዚኣምን ኣይፍረዶን። ነቲ ዘይኣምን ግና፣ ብስም ሓደ ወዲ አምላኽ ስለ ዘይኣመነ፣ ድር ተፈሪድዎ ኣሎ (ዮሃ: 3:16-18)።
- ❖ እግዚአብሔር ብሰናይ ፍቓዱን ክእለቱን ንወዲ-ሰብ ካብ ዘለኣለማዊ ሞት ናብ ዘለኣለማዊ ህይወት ከሳግሮ ኢሉ ዝወጠኖ ትልሚ ዝሓዘ ትምህርቲ እዩ።
- ❖ ድሕነት: ምስቲ መበቆል-ህይወት ዝኾነ አምላኽ ሕብረት ወይ ግደ ምህላው ማለት'ዩ።

ድሕነት

ድሕነት ብውሕዱ ነዘም ዝስዕቡ ሓሳባት ዝሓቆፈ እዩ።

ጸጋ (ኤፌሶን 2:8-9)።

ጸጋ ንበይኑ (ብዘይ ምትሕብባር ሰብ) ድሕነት ሰብ ከረጋገጽ ኣይክእልን'ዩ።

ጸጋ ብዝኾነ መንገዲ ንመሰል "ነጻ-ምርጫ" ወዲ-ሰብ ክዕብልሎ/ክሰርዞ ኣይክእልን።

ክርስቶስ ብጸጋ ንድሕነት ስለዘብቐዓና ካብ'ቲ ንነፍሰና ዚቐትል ሓጢአት ሓራ ኣውጺኡና'ዩ። ወዲ-ሰብ ንፍርዲ ኣብ ቅድሚ ዙፋን-ኣምላኽ ኣብ ዝቐርበሉ እዋን፣ ካብ ቐጥጥዓ ኣምላኽ ሓራ እዩ (ሮሜ 5:9)።

ድሕነት ብመን ይርከብ?

“ኣብቲ የሱስ ክርስቶስ ባዕሉ እምኒ መኣዝኑ ዝኾነ መሰረት ነብያትን ሃዋርያትን” እተነድቀ እዩ። (ኤፌ. 2:19-20)

ክርስቶስ ጀግርን ደምዳምን ሰረተ-እምነት ቤተ ክርስቲያን ተዋህዶ እዩ። (ዕብራውያን 12:2)።

“ብእኡ ኸንድሕን ዚግባእ ካልእ ሰም ኣብ ትሕቲ ሰማይ ንሰብ ኣይተዋህበን እሞ፡ ምድሓን ብሓደ ኸልእ ከቶ የልቦን” (ግብ 4:12)።

ድሕነት ብመን ይርከብ?

ቤተ ክርስቲያን ተዋህዶ ንክርስቶስ ጥራይ ተምልኽ ምኽንያቱ ብዘይካ ክርስቶስ ስሌኣ ደሙ ዘፍሰሰ ካልእ መድሓኒ የብላን (ማቴ 26:28; እብ 9:22; ግብ 20:28; 1ጴጥ 1:18-19)።

“ብእኡ ብደሙ ምድሓን፡ ማለት፡ ከምቲ ሃብቲ ጸጋኡ ሕድገት ሓጢአት ኣሎና” (ኤፌ 1:7)።

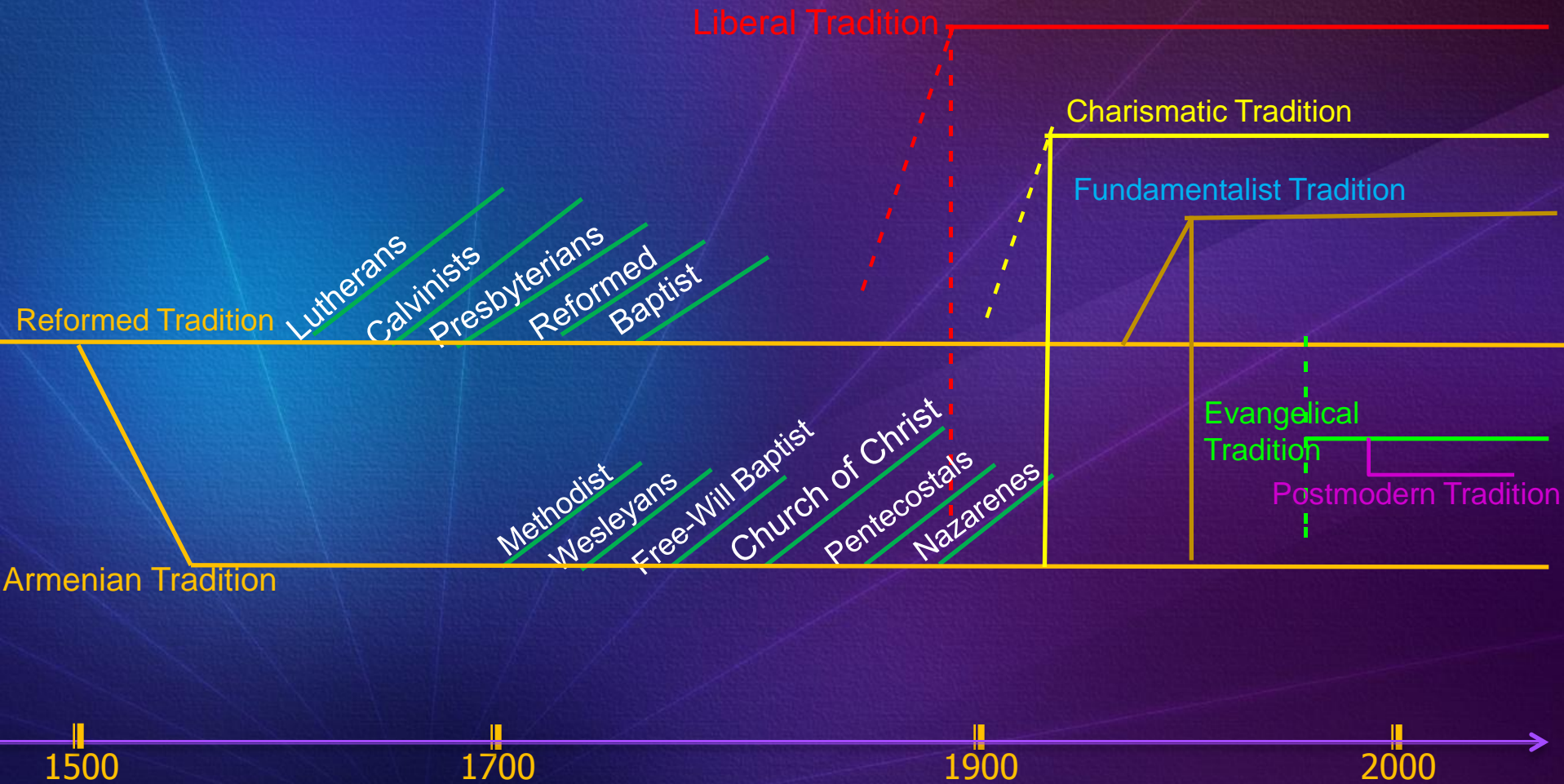
“ደም ኢየሱስ ክርስቶስ ወዲውን ካብ ኩሉ ሓጢአት የንጽሃና እዩ” (1ዮሃ 1:7)።

ደምዳሚ መዝሙር ቅዳሴ (ሓባራዊ ጸሎት) “ጸጋ ተዓዲልና ብሓይሊ መስቀል ናይ [ጎይታና] ኢየሱስ ክርስቶስ ህይወት ረኺብና” (ኤፌ 1:7; ኤፌ 2:13; 16; ራእ 5:9)

ድሕነት ብኸመይ ይርከብ? (ዳሕረዎት ክርስቲያናት)

- ❖ ኣብዚ መዋእል'ዚ ብዙሓት ክርስቲያናት ሓደ ግዜ ንክርስቶስ ከም “መድሕን-ሂወተይ ተቐቢለዮ እዩ” ኢሎም ምስ ኣወጁ ጉዳይ ድሕነት ከም ውሑስ ገይሮም ይወስድዎ።
- ❖ ነታ ሰዓት/መዓልቲ እናዘከሩ ድማ እታ ዝደሓንኩላ ዕለት እናበሉ እናሻዕ ይዘክርዎ
- ❖ “ንክርስቶስ ሓደ ግዜ ስለዝተቐበልኩዮ ድሕነትካ ተረጋጊዱ እዩ!
- ❖ ስለዚ ካልእ ዝኾነ ነገር ክትገብር ኣየድልዎካን እዩ።
- ❖ ድሕነት ሓደ ግዜ ምስ ተቐበልኩዮ ካባኻ ኣይውሰድን እዩ።
- ❖ ድሕነት ብእምነት ጥራይ እዩ ዝርከብ።
- ❖ ንድሕነትካ ዝስርዞ ነገር የለን” ይብሉ
- ❖ “ድሕነት ብእምነት ጥራይ” እዩ ዝርከብ ዝብል ሓሳብ ግና ምስቲ “እምነት ብዘይ [ሰናይ] ግብሪ” ምውቲ እያ ዝብል ዘይቃዶ ትምህርቲ እዩ።

Brief History of the Protestant movement

ድሕነት ብኸመይ ይርከብ? (ኦርቶዶክሳዊ ኣረኣኢያ)

❖ (1 እምነት ይጀምር)

ድሕነት ብእምነት ይጀምር። ጎይታ፡ እቲ “ብወዲ ዚኣምን ናይ ዘለኣለም ህይወት ኣላቶ ...” (ዮሃ 3:36)

❖ “ብዘይ እምነት ግና ንኣምላኽ ኬስምርዎ ኣይከኣልን እዩ። እቲ ናብ ኣምላኽ ኪመጽእ ዚደሊ፡ ንሱ ኸም ዘሎን ነቶም ዚደልይዎ ዓስቢ ኸም ዚህቦምን፡ ኪኣምን ይግብኡ እዩ” (እብ 11:6)

❖ (2 ብጥምቀት ምልኣት ይረከብ)

❖ እምነት ንበይኑ ኣኻሊ እንተዘኸኸውን “የሱስ ካብ ላዕሊ እንተ ዘይተወልደ፡ ንመንግስቲ ኣምላኽ ኪርእያ ዚኸእል የለን” ኢሉ ኣይምምሃረናን።

❖ ጥምቀት ቢልዮናት ክርስቲያናት ድማ ንኸንቱ ምኾነ ነይሩ።

(3 ንስሓን ናብራ-ቅድስናን)

❖ መዓልታዊ ድማ ብንስሓን ናብራ-

ቅድስናን ይዓብን ይሕሎን። ንሱብ ድማ ቀጻሊ ንስሓ፣ ቀጻሊ ቅዱስ ቁርባን ክወስድ ኣይመድለዮን ነይሩ (ሉቃ 13:3, 5; ዮሃ 6:54)።

ድህነት ብኸመይ ይርከብ? (ኦርቶዶክሳዊ ኣረኣኢያ)

- ❖ ድህነት ቀጻሊ ሓለዋ የድልዮ እንተዘይኮይኑ ከምዝኾነ ነገር ከጠፍእ ይኸእል ኅይታ “እንሆ: ሰይጣን ከም ሰርናይ ኪሓሕየኩም ተመነየ:: ኣነ ግና: እምነትካ ኸይትጠፍእ: ምእንታኻ ለመንኩ” (ሉቃ 22:31-32)
- ❖ “ጽዑዳት ብዙሓት ሕሩያት ግና ውሑዳት” (ማቴ 7:13-14)
- ❖ ቀጻሊ ትዕግስቲ ይሓትት “ስለ ስመይ ከኣ ኩሉ ሰብ ኪጸልኣኩም እዩ:: እቲ ኸሳዕ መወዳእታ ዚዕገስ: ንሱ ኺድህን እዩ::” (ማቴ10:22)
- ❖ “ንፍሕሶ ሰይጣን ምቕዋሙ ምእንቲ ኸትከእሉሰ: ኩሉ ኣጽዋር ኣምላኽ ልበሱ” (ኤፌ. 6:12)
- ❖ “ድያብሎስ: እቲ መጻርርትኹም: ዚውሕጦ ደልዩ ኸም ዚጓዝም ኣንበሳ ኸይኑ ይዘውር ኣሎ እም: ተጠንቀቐ: ንቐሉ (1ይ ጴጥ 5:8)::
- (4. ኣብ መወዳእታ ይገሃድ/ምልኣት ይረክብ)
- ❖ “እቲ ዚሰዕር ነዚ ኺወርሶ እዩ:: ኣነ ኣምላኽ ከኹኖ: ንሱውን ውሉደይ ኪኹነኒ እዩ” (ራእ 21:8)
- ❖ “ነቲ ብዳሕራይ ዘመን ኪገሃድ ዘለዎ እተዳለወ ምድሓን ተሓሊኹም ኣሎኹም” (1ጴጥ1:5) ::

ድሕነት

- ❖ “ንሰኻትኩም ብሓይሊ ኣምላኽ ብእምነት ነቲ ብዳሕራይ ዘመን ኪገሀድ ዘለዎ እተዳለወ ምድሓን ተሓሊኹም ኣሎኹም” (1ጴጥ1:5)
- ❖ “ክሳዕ ሞት እሙን ኩን፡ ኣነውን ኣኸሊል ህይወት ክህበካ እየ” (ራእ 2:10)።
- ❖ “ድሕነት ብእምነት ጥራይ” እንተዝርከብ፣ ክርስቶስ “ክሳዕ ሞት እሙን ኩን” ክብል ኣይምኣዘዘናን ነይሩ።
- ❖ እምነት ዋጋ ከምዘኸፍል፣ እዚ ኹሉ ድማ ድሕነትካ ንምሕላው ክሳብ ሞት ዘብጽሕ ቀጻሊ ውግእ ከምዘሎ የነጽረልካ።
- ❖ “ድሕነት ብእምነት ጥራይ” እዩ ዝርከብ ዝብል ሓሳብ ግና ምስቲ “እምነት ብዘይ [ሰናይ] ግብሪ” ምውቲ እያ ዝብል ዘይቃዶ ትምህርቲ እዩ።

ተራ ወዲ-ሰብ ኣብ ምድሓን ገዛእ-ርእሱ

እምነትን ሰናይ ግብርን (Faith & Good Works):

● ሰናይ-ግብር

- 1. ክፋእ ግብር ናብ ጥፍኣት ይመርሕ
- 2. ኩሉ ከከም ግብሩ ክፍደ እዩ
- 3. ግብር ምስክር ናይ ህያው እምነት እያ
- 4. ግብር ውሉድ-አምላኽ ምኽንያ እተረጋግጸላ ህያው ምስክር እያ
- 5. ግብር ንእምነት ምልኣት ትህባ(ፍጽምቲ ትገብራ)

ተራ ወዲ-ሰብ ኣብ ምድሓን ገዛእ-ርእሱ

እምነትን ሰናይ ግብርን (Faith & Good Works):

1. ክፉእ ግብሪ ናብ ጥፍኣት ይመርሕ

❖ ቅንኣት፡ ቅትለት፡ ሰኽራን፡ ጓይላ፡ ከምዚ ዘመሰለ ኻልእውን እዩ። እቶም ከምዚ ዘመሰለ ዚገብሩ ንመንግስቲ ኣምላኽ ከም ዘይወርስዎ፡ ከምቲ ቐደም ዝበልክዎ ኣቐዲመ እብለኩም ኣሎኹ (ገላ 5፡19-21)

❖ ኤፌ. 5፡5-6

❖ 1 ቆሮ 6፡9-10

❖ እብ 13፡4

❖ 1 ጴጥ 4፡17-18

❖ ያእ 3፡1-2። 5፡1-9

ተራ ወዲ-ሰብ ኣብ ምድሓን ገዛእ-ርእሱ

እምነትን ሰናይ ግብርን (Faith & Good Works):

2. ኩሉ ከከም ግብሩ ክፍደ እዩ

❖ ወዲ ሰብ ብኸብሪ ኣቦኡ ምስ መላእኽቱ
ኺመጽእ እዩ እሞ፡ ሸው ንነፍሲ ወከፍ ከከም ግብሩ
ኺህቦ እዩ (ማቴ 16፣27)።

❖ ዮሃ 5፣28-29

❖ ማቴ 25፣31-46

❖ 1 ቆሮ 3፣13

❖ 1 ጴጥ 1፣17

ተራ ወዲ-ሰብ ኣብ ምድሓን ገዛእ-ርእሱ

እምነትን ሰናይ ግብርን (Faith & Good Works):

3. ግብሪ ምስክር ናይ ህያው እምነት እያ

❖ “ግናኹ ሓደ ሰብ ግዳ፡ ንሰኻ እምነት ኣላትካ፡ ኣነ ኹኣ ግብሪ ኣሎኒ፡ ይብል ይኸውን። እምብኣርሲ እምነትካ ብዘይ ግብሪ ኣርእየኒ፡ ኣነውን ብግብሪይ ገይረ እምነተይ ከርእየካ እየ። (ያእ 2፡18)

❖ ማቴ 7፡16-17

ተራ ወዲ-ሰብ ኣብ ምድሓን ገዛእ-ርእሱ

እምነትን ሰናይ ግብርን (Faith & Good Works):

4. ግብሪ ውሉድ-አምላኽ ምጅንካ እተረጋግጸላ ህያው ምስክር እያ

❖ 1 ዮሃ 2፣29

❖ 1 ዮሃ 3፣9-10

ተራ ወዲ-ሰብ ኣብ ምድሓን ገዛእ-ርእሱ

እምነትን ሰናይ ግብርን (Faith & Good Works):

5. ግብሪ ንእምነት ምልኣት ትህባ

❖ “እምነት ምስ ግብሩ ኹይና ኹም ዝዐየየት፡

እምነት ብግብሪ ገይራውን ከም እተፈጸመት፡ ትርኢ

ኣሎኻ። “(ያእ 2፡22)

❖ ያእ 1፡27

ተራ ወዲ-ሰብ ኣብ ምድሓን ገዛእ-ርእሱ

እምነትን ሰናይ ግብርን (Faith & Good Works):

ኣበው-ቤተ ክርስቲያን ን"ሰናይ-ግብር" መልሶ-ግብር
(መርኣያ ገጹ-በረኽት) ናይቲ እግዚአብሔር ኣባና

ዝፈጸሞ ዘለኣለማዊ ድሕነት እዩ" ክብሉ ይገልጽዎ።

እዚ ድማ ብገዛእ-ርእሱና ተደሪኽና ዘይኮነ ብደገፍ

ኣምላኽ ዝሰራሕ ሰናይ ነገር ምኻኑ ይምህሩ።

ተራ አእምሮ ሰብ ኣብ ምሕላው እምነቱ

- ❖ ኣምላኽ ንሰብ ዝሓሰብን ነገራት ዘመዛዘንን ፍጥረት ገይሩ ፈጠርዎ። ዝኾነ ነገር መጀመርያ ኣብ ኣእምሮና እዩ ብሓሳብ ዝጀምር። ኣብ ኣእምሮ-ሰብ ከይተሓሰበ (ከይተጠንሰ) ብግብሪ ዝተተግበረ ዝኾነ ነገር ፈጸሙ የሎን።
- ❖ ዝተቐደሰ ኣእምሮ ሰናይ ሓሳብ የውሕዝ ንነፍሲ ድማ ናብ ኣምላኽ ገጸ ክጥምትን ክትቀርብን ይሕግዛ።
- ❖ ብጸጋ ዝተመልአ ኣእምሮ ነቲ ብኣእምሮ-ሰጋ (human intelligence & logic) ክብጻሕ ዘይከኣል ሰማያዊ ምስጢራት ናይ ምሕሳብን ምርኣይን ተኸእሎ ኣለዎ። (ዘለኣለማዊ መንግስቱ ኮነ ናይ ምድሓን ሓይሉ ክንርድኦ ንኸእል። እዚ ድማ ቦቲ ኣብ ነፍሲ ወከፍና ዘሎ ምስትውዓልን ነፍሰን)።
- ❖ ኣምላኽ ዓቢይን ልዕሊ ኹሉን ስለዝኾነ፣ ብሓሳብ ሰጋ ጥራይ ኣይብጻሕን'ዩ። ብጸጋ ዝተመልአ ሰብ ግና ንኣምላኽ ክረኽቦ ይኸእል'ዩ (ሉቃስ 8:10)።
- ❖ "እቲ ቻል፡ ምእንቲ ኸትገብሮስ፡ ኣብ ኣፍካን ኣብ ልብኻን ኣዝዩ ቐረባኻ እዩ" (ዘዳ 30፡14)።
- ❖ "ፈሪሳውያን፡ መንግስቲ ኣምላኽ መኣዝ ትመጽእ፤ ኢሎም ምስ ሓተትዎ፡ ክርስቶስ ፡ መንግስቲ ኣምላኽ እንሃ፡ ኣብ ውሽጥኹም ኣላ"(ሉቃ17፡21)።

እዚ ጽሑፍ'ዚ ንምድላው ዝዳህሰሰናዮም ጽሑፋት

1. “ድሕነት ብመንጽር ኦርቶዶክሳዊት ቤተ ክርስቲያን”
ፖፕ ሸኖዳ 3ይ, ሊቀ ጳጳሳት ቤተ ክርስቲያን ምስሪ
1. መጽሓፍ ቅዱስ ትግርኛ: ብማሕበር መጽሓፍ ቅዱስ ኤርትራ, 1991
ዝተሓትመ
2. www.tewahdo.org ማዕከን ሓበሬታ ኤርትራዊት ቤተ.ክ ተዋህዶ፤
ሃገራ-ሰብከት ሰሜን ኣሜሪካ
3. ንመጽናዕቲ ዝተዋህበ ጽሑፋት ኮለጅ ቅ. ኣትናቴዎስ፤
ምስራዊት ቤተ.ክ ተዋህዶ፤ ሃገራ-ሰብከት ሰሜናዊ ሕቡራት ኣሜሪካ